

Előszó

A 2020-ban 81. születésnapját ünneplő Halász Péter munkásságára évtizedek óta komoly figyelmet fordít a magyar néprajztudomány. Ennek a figyelemnek nyilvánvaló oka az ünnepeelt magával ragadó személyisége, elkötelezettsége a magyarság kultúrájának őrzése, megörökítése és továbbadása iránt. Halász Péter munkássága, még koránt sem lezárult eddigi életműve megítélésem szerint szaktudományunk helyzetének pozitív értékelését is alapvető módon támogatja. Amikor a jelenben a magyar néprajztudomány jövőjével kapcsolatban felmerülő, esetenként igen éles kérdésekre keressük a válaszokat, rendszerint felmerül a társadalmi hasznosság értékelése. Meggyőződésem, hogy különös érzékenységgel kell az olyan kivételes eredményeket produkáló alkotókra tekintenünk, mint Halász Péter. Az ő működése rendkívül fontos területeken segítette és segíti a nemzeti identitástudományként meghatározható magyar néprajzot.

Halász Péter legfontosabb kutatási területe a moldvai csángó magyarok kultúrája. Több mint fél évszázada, 1966 óta foglalkozik a moldvai magyarok történelmével és néprajzával. Kutatásaiban Domokos Pál Péter tanítványának vallja magát, akihez szoros baráti kapcsolat fűzte. Az 1960-as években a Magyar Néprajzi Atlasz anyagához gyűjtött a csángók között, később folyamatosan, csaknem minden nyári szabadságát Moldvában töltötte, ahol elsősorban a helyneveket, a gyűjtögetés, a gazdálkodás, az állattartás, a naptári évhez kötődő népszokások, az építkezés és a hiedelemvilág ismeretanyagát kutatta, illetve kutatja. Egyes fontos témák feltárása egyedül az ő nevéhez kapcsolódik. Halász Péter kutatómunkája során előnyben részesíti a monografikus gyűjtéseket, a feltáró és leíró módszert, mind a tematikus kutatás, mind a jelenségek földrajzi elterjedtségének vizsgálata esetén.

Az évtizedes terepmunkán gyűjtött anyag publikálása csak az 1990-es években bontakozhatott ki. A rendszeres témafeldolgozások sorozatát egy kiemelkedően fontos tanulmány indította, a moldvai csángók magyarságtudatáról a *Nemzetiség – identitás* című 1991-ben megjelent kötetben. Halász Péter nevéhez kapcsolódik az első csángó bibliográfia (*A moldvai magyarok bibliográfiája*, 1991) és az első csángó kutatástörténeti összefoglaló (*Eredmények és feladatok a moldvai csángók néprajzi kutatásában*, 1994) megírása is.

Halász Péter az utóbbi 30 évben változatos tematikájú csángó néprajzi közlemények egész sorozatát publikálta. Ezek egy részét gyűjteményes kötetben is megjelenítette. Az Európai Folklor Intézet által kiadott *Bokrétába kötögetem* című kötetben 24 tanulmánya jelent meg még 2002-ben. A tematikus szerkezetnek megfelelően csoportosította a kötetben a csángók történelméről, társadalmáról, gazdálkodásáról és népszokásairól készült írásait. A szerteágazó tematika a kertészkedés, a teherhordás témájától a kecskemaszkos játékokig, vagy a tavaszi ünnepkör szokásaiig terjed.

2004-ben jelent meg egy olyan kötete Halász Péternek, mely első látásra nem szaktudományi szempontok szerint készült írásokat tartalmaz. A „*Nem lehet nyugtunk...!*” című 500 oldalas könyv a csángók sorskérdéseivel, magyarságtudatával foglalkozó esszéket, útirajzokat, könyvismertetőket, vallomásokot foglal magába és a néprajzkutatók számára is rendkívül fontos ismereteket dolgoz fel.

2005-ben jelent meg *A moldvai csángó magyarok hiedelmei* című monográfiája. A kultúrát a maga komplexitásában megfigyelő módszerének, valamint a több évtizeden át tartó rendszeres terepmunkájának eredményeképpen Bosnyák Sándor 1914 tételből álló moldvai hiedelemkorpusza újabb 1903 tétellel (!) bővült Halász Péter kutatásaival. Ez a kötet messzemenően igazolta, hogy ugyan a szerző nem folklorista, de a kiterjedt komplex terepmunka során mégis páratlanul gazdag hiedelemanyagot sikerült összegyűjtenie. A jellemző csángó világbép, az aktívan kollektív tudás gazdag példatáraként értékelhetjük a kötetet.

A magyar néprajztudományban a 2007-ben megjelent *A moldvai magyarok hagyományos állattartása* című könyve keltette az egyik legnagyobb visszhangot. Ezzel a munkával Halász Péter mind a néprajzi, mind pedig az agrártörténeti kutatások korábban gyakorlatilag ismeretlen területét tárta fel. A kötet 500 oldalon tárja elénk az elsősorban terepen, adatközlőktől évtizedek folyamán összegyűjtött ismereteket a ló, a szarvasmarha, a sertés, a juh, és a baromfitartás népi gyakorlatáról, ma élő és régebbi nemzedékek hagyományairól, mára feledésbe merülő tudásanyagáról.

2010-ben látott napvilágot a *Növények a moldvai magyarok hagyományában és mindennapjaiban* címmel megjelent, szintén több mint félezer oldalas kötete. Az etnobotanikai kutatások során Halász Péter jól tudta hasznosítani eredeti agrármérnöki végzettségét és tudását. Adattára tartalmazza a moldvai természet- és a vadnövények rendszertani elnevezését és elterjedését, illetve köznépi megnevezését is. Időrendi sorrendben közli azokat a történeti forrásokat, melyekben leírják a tárgyalt növényeket, sőt azokat a folklór emlékeket is, melyekben a növények fölbukkannak.

2015-ben jelent meg Halász Péter egyik legnagyobb érdeklődést kiváltó kötete a „*Cserefának füstje hozta ki könnyvemet...*” címmel. A Kriza János Néprajzi Társaság által kiadott kötetben a kultúra megtartó erejére vonatkozó néprajzi, tudománytörténeti írások a moldvai magyarokról olvashatóak.

A monográfiák és tematikus kötetek után jelen könyvvel újra komplex tanulmánygyűjteménnyel jelentkezik Halász Péter. Az írások közül számos megjelent a *Moldvai Magyarság* lapjain, mások az *Erdélyi Múzeumban* vagy az *Ethnographiában* láttak napvilágot korábban. Több olyan munka is olvasható a kötetbe rendezve melyek évkönyvekben, köszöntő kötetekben jelentek meg először. A tanulmányok értő, az összefüggésekre ügyelő válogatása a korábbiakhoz hasonló fontos kötet lét-rejtvét eredményezte.

A *Táj és történelem* címet viselő első fejezetben 12 munka olvasható. Köztük a Moldváról készült 18. századi térkép néprajzi tanulságait elemző, mely korábban nem jelent még meg. A második, *Munkás- és hétköznapiak* című fejezet 7 tanulmánya a moldvai hagyományos gazdálkodás olyan elemeivel is foglalkozik, mint a méhészet, vagy a gyűjtögetés. A harmadik fejezetbe rendezve 8 fontos kötetéről készült

értő recenziót, ismertetést olvashatunk, melyeket a közös moldvai tematika rendezett egységbe. A kötet utolsó, negyedik fejezete kutatástörténeti és elemző - emlékező írásokat fog össze. A 8 munka között Petrás Incze Jánosról írt – először itt olvasható – emlékezés mellett, Kallós Zoltán, Mikecs László munkásságát is értékelők találhatók. S mellettük a Iancu Laura székfoglaló előadása által inspirált gondolatok is megjelennek. A kötet záró írása egy interjú Halász Péterrel *A párválasztás örömei és kockázatai* címmel.

A gondos szerkesztéssel összefüggésben indokolt fölhívni a figyelmet a használatot érdemben segítő helységnevek jegyzékére, a hivatkozott bőséges irodalom és források szerepeltetésére, illetve a kötetben szereplő közel 50 képre, melyek közül számos a szerző saját felvételeként készült. A kötetet román és angol nyelvű összefoglaló és a tanulmányok első megjelenését közlő lista teszi teljessé.

Jelen gyűjteményes kötet szorosan illeszkedik az iméntiekben tömören összefoglalt publikációk sorához. A 35 írás között 2012-es a legrégebbi és nagy többségük az utóbbi években született. Több tanulmány is első közlésként szerepel a kötetben, mely a Kriza János Néprajzi Társaság és a Néprajzi Múzeum együttműködésének köszönhetően jelenik meg. A friss és gondolatgazdag szövegek igazolják, hogy szerzőjük aktivitása és szakmai elkötelezettsége túl a nyolcvanadik életévén is imponáló.

Pomáz, 2020. szeptember 24.

dr. Kemecsi Lajos
a Néprajzi Múzeum főigazgatója